

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ XVIII СТ.

ПЛАН

1. Війни першої третини XVIII ст.
2. Формування системи рівноваги в міжнародних відносинах.
3. Семилітня війна (1756—1763).
4. Поділи Речі Посполитої.
5. Війни з Османською імперією.

ВІЙНИ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ XVIII СТ.

Перша чверть XVIII ст. відзначилася серією війн, які значно змінили політичну карту Європи.

Війна за іспанську спадщину 1701—1714 рр.

Північна війна 1700—1721 рр.

іспано-австрійська війна 1715—1717 рр.

ЄВРОПА

в другій половині XVII — першій третині XVIII ст.

Людовік XIV

© ЗАТ "Інститут передових технологій", 2005 р.
© О.В. Барташкін

- Території, приєднані до Франції за правління Людовіка XIV (1643-1715 рр.)
- Війна Османської імперії проти "Священної ліги" (Австрія, Венеція, Річ Посполита, Росія) 1683-1699 рр.
- Території, які за Карловицьким миром (1699 р.) відійшли до
  - Австрії
  - Венеції
  - Речі Посполитої
- Межа територій, які відійшли до Австрії після війни 1716-1718 рр., за Пожаровацьким миром (1718 р.)
- Війна за "Іспанську спадщину" (1701-1714 рр.)
  - Території, які за Утрехтською (1713 р.) і Раштаттською (1714 р.) мирними угодами відійшли до
    - Австрії
    - Савойського герцогства
    - о. Менорка
    - Великої Британії
  - Території, які 1714 р. (Іспанія) і 1735 р. (Неаполь і Сицилія) перейшли під правління дому Бурбонів
  - Територія, що була передана Савойському герцогству 1720 р.; утворення Сардинського королівства
  - Північна війна (1700-1721 рр.)
  - Походи Карла XII проти Данії, Речі Посполитої, Саксонії та Росії
  - Території, втрачені Швецією внаслідок війни
  - Церковні володіння
  - Дрібні німецькі держави
  - Кордони Священної Римської імперії та інших держав близько 1737 р.
- X 1706 Місяця і роки найважливіших битв

© ЗАТ "Інститут передових технологій", 2005 р.
© О.В. Барташкін, 2005 р.

© ЗАТ "Інститут передових технологій", 2005 р.
© О.В. Барташкін

ВІЙНА ЗА ІСПАНСЬКУ СПАДЩИНУ 1701—1714 РР.

Війни першої третини XVIII ст.

- Переламною для долі Європи стала війна за іспанську спадщину (1701—1714).
- У 1700 р., не залишивши прямих спадкоємців, помер король Іспанії Карл II.
- Він заповів свій трон онуку короля Франції Людовіка XIV, за умови, що іспанська і французька корони ніколи не з'єднаються в одних руках.
- Проте Людовік не збирався дотримуватися цього застереження.

Карл II
Зачарований

Людовик XIV Король-

ВІЙНА ЗА ІСПАНСЬКУ СПАДЩИНУ 1701—1714 РР.

1706 р. під Турином французи зазнали нищівної поразки.

1709 р. біля селища Мальплаке французи знову зазнали поразки.

Війна завершилася підписанням Утрехтського (1713 р.) та Раштадтського (1714 р.) мирних договорів.

Австрія стала найбільш могутньою державою континентальної Європи, а Англія зміцнила свої позиції на морях.

Війна за австрійську спадщину (1740—1748).

- Імператор Священної Римської імперії та ерцгерцог Австрії Карл VI, померлий у 1740 р., не залишив сина-спадкоємця престолу.
- Європейськими дворами полетіла фраза «Габсбургів більше немає».
- Сусіди-монархи вже давно чекали вдалої нагоди, щоб поділити володіння австрійського правителя.
- Від загибелі Австрію врятувала Угорщина.
- Марія Терезія несподівано виявила стійкість, її енергія і рішучість викликали подив усієї Європи.

Марія-Терезія

Війна за австрійську спадщину (1740—1748).

- Війна завершилася **Аахенським миром 1748 р.**, за яким:
  - – визнавалося право на "австрійську спадщину" старшої доньки покійного імператора Карла VI Марії-Терези;
  - – окупована Фрідріхом II Сілезія залишалася у складі Пруссії;
  - – Франція повертала Англії захоплені нею території в Америці та Індії.
- Найважливішим результатом війни було значне посилення Пруссії, що помітно вплинуло на розстановку сил у Центральній Європі.
- Саме з цього моменту починається історія гострого австро-пруського суперництва за гегемонію в німецьких землях, яке тривало понад сто років.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РІВНОВАГИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Цілі провідних держав Європи у міжнародних відносинах XVIII ст.

Франція	Англія	Австрія	Пруссія	Росія
Домінування в Індії, Північній Америці	Домінування в Індії, Північній Америці	Панування в центральній Європі	Панування в центральній Європі	Посилення впливу в балтійському та чорноморському регіонах

СЕМИЛІТНЯ ВІЙНА (1756–1763 РР.)

Семилітня війна (1756—1763)

- Марія Терезія не змирилась із втратою найрозвиненішої області Австрії і заявила, що поверне її, «навіть якщо заради цього доведеться віддати останню спідницю!».
- Імператриці вдалося створити антипруську коаліцію, куди увійшли Франція і Росія. Англія, прагнучи не допустити посилення Франції, уклала союз із Пруссією.
- Після виникнення цих двох ворожих угруповань вибухнула Семилітня війна - третя загальноєвропейська.

Списники австрійської армії

Вирішальна битва біля **Кунерсдорфа (1759 р.)** завершилася розгромом армії Фрідріха II, а сам король ледве unikнув полону.

Робота з документом

Фрідріх II про одну з битв Семилітньої війни

Я нещасний від того, що досі живий. Із армії в 48 тис. воїнів у мене не залишається і 3 тисяч. Коли я кажу це, все втікає, її у мене немає, вже немає більше влади над цими людьми... У мене немає більше ніяких засобів, і, щиро кажучи, я вважаю все втраченим.

? 1. Коли ці слова були сказані Фрідріхом II? 2. Чим був викликаний такий відчай?

10 лютого 1763 р. був підписаний **Паризький мирний договір**. Згідно з його умовами:

- Англія закріпила за собою Канаду й більшість придбань в Індії, а також іспанську Флориду;
- Франція повернула собі Мартініку і Гваделупу;
- Іспанія — Кубу, Філіппіни.

15 лютого 1763 року укладається **Губертусбурзький мирний договір** між Королівством Пруссією, Австрійською монархією та Курфюршеством Саксонія.

Розділи Польщі (1772, 1793, 1795 рр.)

Поділи Речі Посполитої

Поділ Польщі. Карикатура. XVIII ст.

Кого з тогочасних політиків зобразив на карикатурі художник?

Поділи Речі Посполитої

- Катерина II сприяла тому, що польський трон посів її ставленик Станіслав Август.
  - Імператриця висунула перед ним вимогу зрівняти в правах православних і католиків.
  - Король погодився.
  - Поляки повстали проти російського втручання в справи своєї країни.
  - У відповідь Росія, Пруссія і Австрія підписали **в 1772 р.** договір про **перший поділ Речі Посполитої**.
  - Австрія отримала Західну Україну, Пруссія - частину польського Помор'я, Росія - частину Білорусії.
-

- Втративши чимало земель, Річ Посполита намагалася врятувати те, що вдалося зберегти.
- У країні проводилися прогресивні реформи, почалося економічне піднесення, поширилися ідеї Просвітництва.
- Противники реформ кинулися за підтримкою до Петербурга, армія Катерини вторглася у Річ Посполиту.
- У 1793 р.**, після короткої війни з Росією, відбувся **другий поділ Речі Посполитої**.
- Росія отримала Правобережну Україну і центральні області Білорусії з містом Мінськом, до Пруссії відійшла вся Західна Польща.

Поділи Речі Посполитої

- Відчайдушну спробу врятувати державу здійснив Тадеуш Костюшко.
- Повстання, яке він підняв, російські каральні війська утопили в ріках крові.
- У **1795 р.** Росія, Австрія і Пруссія підписали договір про її **третій поділ.**
- Австрія захопила південні області країни, Пруссія - її центральну частину з Варшавою, до Росії відійшли Литва, Західна Білорусія і Волинь.
- Польська держава зникла з європейської карти, її просто поділили між собою монархи трьох країн.

Тадеуш Костюшко

ПОДІЛИ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

Назва	Дата	Результати	Наслідки
I поділ	1772 р.	Австрія відійшла до Галичини; Східна Білорусія – до Росії, Західна Пруссія – до Пруського королівства	Унаслідок трьох поділів державну самостійність Польщі було ліквідовано.
II поділ	1793 р.	Правобережна Україна відійшла до Росії	
III поділ	1795 р.	Росія отримала Західну Білорусію, Західну Волинь, Литву й Курляндію; Австрія — Краківську, Сандомирську та Люблінську області, а Пруссія — інші землі разом із Варшавою.	

Війни з Туреччиною (1768–1774, 1787–1791 рр.)

Війни з Османською імперією

- Російсько-турецька війна 1768—1774 рр.
- У 1774 р. війна завершилася вигідним для Росії **Кючук-Кайнарджийським миром**. До Росії відійшли території між Бугом і Дніпром.

РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКА ВІЙНА 1787—1791 РР.

У 1791 р. в Яссах було укладено мирний договір. Росія отримала землі між Південним Бугом і Дністром. Туреччина відмовилася від своїх претензій на Крим і визнала його володінням Російської імперії

ВИСНОВКИ

- Більша частина XVIII ст. минула у війнах між провідними європейськими державами, які об'єднувалися в ситуативні коаліції.
- Метою війн було недопущення посилення однієї з держав. У результаті склався баланс сил між Англією, Францією, Австрією, Пруссією та Росією.
- Наймасштабнішим конфліктом XVIII ст. у Європі стала Семилітня війна, яка закріпила роздробленість Німеччини, показала зростаючу роль Росії в міжнародних відносинах і закріпила домінування Англії на морях.